

Шафа

Раніцай, расплюшчыўшы вочы, бачу знаёмую сцяну, акно ў сцяне, за акном – вяршыні дрэў, аголеныя нахабнымі пальцамі зімы, і толькі на досвітку сарамлівы іней апранае іх у карункавую бялізну.

Не хочацца ўваходзіць у чарговы дзень. Бо і куды пасунешся, калі ўсё мястэчка, ушыр і ўздоўж, раней паспеў ты затаптаць глыбокімі слядамі? Ну, няхай там, можна, скажам, пакіраваць на базар. А што на базары? Зараз жа, як і ўчора, прыклеіцца касавокі Жоржык. Што чуваць? – выскаляцца бяззубыя дзясны. Гм, што чуваць?! Тое, што і ўчора чуваць – адкажаш, а касое вока падміргне над тваім плячом:

– Значыць, я пяцёрку, ты пяцёрку і пайшлі. Бачыш, вунь там, *саветку*? Сівае футра, зараз за брамай. *Полька* у яе – прыма сорт.

Можна было б схадзіць да пана Агоньчыка, што трымае спажывецкую краму на самай важнай, Трэцямайскай, вуліцы і яшчэ тры ў другіх закавулках мястэчка. Даведацца, які зараз няпэўны хлеб ад гандлю кілбасамі, сырамі і півам. І наслухацца нараканняў: які клопат такая крама, на досвітку падымае чалавека з пасцелі, і ўсе твая кантролі, і кошты, і кліенты фанабэрыстыя....

А калі б у мяне была такая крама, я ні словам не заікнуўся б пра ніякія складанасці. Я б аддаў ёй усю

сваю душу.

Часам нават раздумваю, якія былі б там паліцы, якія халадзільнікі і маразілкі. І прадукты. Калі б была ў мяне спажывецкая крама, нідзе ў мястэчку, нат у самым вялікім супермаркеце, не купіў бы таго, што ў ёй.

Але крамы ў мяне няма. І таму, забіўшыся пад коўдру, назіраю за варонамі за акном. Чатыры чорныя пункты абсталяваліся з пачаткам снежня ў ліпавым галлі. Днём знікаюць па сваіх неадкладных справах. З кухоннага акна бачу, як сноўдаюць тратуарам, какетліва зазіраюць у вочы пракожных, а затым, прыдбаўшы згубленую крошку хлеба, вяртаюцца ў ліпавае прыпынішча. А раніцой, пакуль сонца вытыркнецца з-за блокаў, засунуўшы дзюбы ў цёплае пер'е, тырчаць на сваім месцы. І вось пералічваю іх кожную раніцу. І калі ў рахунках атрымліваецца недабор, дзіўная турбота выгартае мяне з-пад коўдры, запрашае на кухню і загадвае пільна сачыць за бліжэйшым наваколлем. Калі, аднак, чатыры чорныя пункты, аксіяматычнай канфігурацыяй стаяць на фоне шэрага неба, тады і выбівацца з-пад коўдры патрэбы няма. З'ехаўшы з акна, я разглядаю сцяну. А там, як і ўчора, шлюбны партрэт дзеда і бабы, побач бацька і маці, з такой жа нагоды запісаныя на век-вечны аб'ектывам невядомага фатографа, прыхарошаныя фантазіяй рэтушора. Чатыры пары вачэй глядзяць на мяне здзіўленым позіркам, нязменным ад чатырох дзесяткаў гадоў. І адно не магу зразумець, якім чынам, мёртвае, на паперы адлюстраванае аблічча бацькі, з дня ў дзень, непрыкметна напаўняецца дзедавай усмешкай, дзедавымі вачыма, дзедавымі вуснамі. І маршчынамі. І міжвольна насоўваецца думка: калі б на сцяне замацаваць яшчэ адзін партрэт, тады і мой твар насыціцца – пачаткова бацькавай, а затым і

дзедавай усмешкай.

Часам разважаю яшчэ, чый твар, побач з маім, мог бы запоўніць рамы шлюбнага партрэта.

Шмат якія вочы, і шмат якія імёны прыходзяць на думку.

Пані Валя, што прадае газеты ў кіёску насупраць базара. Яшчэ адна пані, якую сустракаю час ад часу на аўтобусным паўстанку – я не ведаю яе імя, але заўсёды, згодна з нормай, даю ёй “дзень добры”, і яна ветліва ўсміхаецца.

Але больш за ўсіх мне даспадобы чарнявая, невялікая, далікатная, бы шкляная, фігурка пані Ані, што жыве ў суседнім пад'ездзе. Яе спальня зараз за сцяной маёй спальні і часам, ноччу, калі спыняюцца на вуліцы ўсе аўтамашыны, і калі над мястэчкам разгартаецца абсалютная ціш, прыкладаючы вуха да сцяны, уяўляю яе соннае дыханне.

Часам яшчэ сніцца мне сон. Разгартаю сцяну звычайна, бы шаўковую занавеску, пераступаю, прыпыняюся ў паўзмрочнай спальні і гляджу ў спакойны твар пані Ані.

Але ж – кожны ведае – і адзін сон складана пераліць у рэчаіснасць, а што гаварыць пра два.

Калі б твар пані Ані стаяў побач з маім на шлюбным партрэце...

Уцякаю ад гэтых партрэтаў. А затым вочы бягуць на супрацьлеглую сцяну.

Шафа....

Бывае, раскрыю дзверы, загляну ў драўлянае нутро. З левага боку чатыры паліцы, з правага – парожняе месца для доўгай вопраткі. Ну, шафа як шафа. Ніякіх там асаблівасцяў. Восьмы месяц мінае, як у маёй кватэры яна. А пачалося ўсё зараз пасля вялікодных святаў.

Дзень быў гандлёвы, серада. У такія дні мястэчковы базар запаўняецца як завязаць. Зараз была

серада, першая пасля Вялікадня, людзі, адсвяткаваўшы тры дні, здаецца, ішлі яшчэ па святочнай інерцыі, а, мабыць, прызапасіўшы раней тое-сёе, не было ў іх патрэбы заходзіць у гэтае месца. Словам, пуставаты паказаўся базар у першую, паслясвяточную сераду. Мабыць, таму і адразу я адсачыў чалавека ў доўгім чорным плашчы. Доўгавалосы, з рукамі, скрыжаванымі на грудзях, пры-пыніўся ля ўваходу на базарны пляц. Побач стаяла шафа на двое дзвярэй. Нешматлікія кліенты праходзілі міма, міжвольна вачыма абмацаўшы шафу і яе ўласніка, хаваліся між ларкоў. Нармальна, бо каму зараз трэба старая, абшастая мэбля?

– Купі шафу. Добрая, не пашкадуеш.

– Ды навошта мне шафа? У мяне нат і месца няма паставіць такую мэблю, – само па сабе неяк адказалася.

– Затое ёсць у цябе мроі. А месца няшмат яна патрабуе. Дзе паставіш, там будзе стаяць.

Неяк незвычайна сказаў ён гэтыя словы. Упэўнена. Быццам чытаў мае думкі, слова за словам, як чытаецца добра вядомая кніжка.

– А пры чым тут мроі?

Чалавек з шафай не адразу адказаў. Глядзеў на мяне, а яго вочы былі як цёплая летняя вада.

– Не бойся, – сказаў цёплы голас. – Мроі не сорам, кожны чалавек мроіць.

– А пры чым тут мроі? – ніякае разумнае слова не прыйшло мне на думку, і я паўтарыў раней сказанае.

– Яна здзяйсняе іх, – чалавек паказаў на шафу.

– Як, здзяйсняе? Шафа мроі здзяйсняе? Значыць, рыбка яна залатая, ці як? – мабыць, адчуўся ў маім голасе які іранічны фон, бо чалавек прыжмурыў вочы, напружыўся, здавалася, яшчэ глыбей нырнуў у мае вантробы.

- Перш за ўсё яна перайначвае людзей.
- Як перайначвае?
- Пераканайся, – адным рашучым жэстам ён раскрыў дзверы.

Нічога асаблівага за гэтымі дзвярыма не было. Паліцы, папярэчка для вешалкі. Ніякіх тунеляў, тайных калідораў, што выводзяць чалавека на новыя прасторы.

“І ўсё? – хацелася спытаць. – Гляну вось на шафу, пераступлю парог і апынуся ў другім свеце? Як зусім другая асоба?”

Але чалавек з шафай хіба здагадаўся аб маім расчараванні, а можа, карыстаючы наднатуральныя свае здольнасці, прачытаў мае думкі. І пакуль я паспеў адазвацца, ён прамовіў першым:

– Дакладна так. Пераступаеш парог гэтай шафы і вяртаешся назад, як зусім новая асоба. Непатрэбныя дзеля таго ніякія калідоры, зубатыя шасцярыні, складаныя машыны.

Мне хацелася смяяцца. Ашуканцаў зараз, як ніколі раней. Дзе ні ступіш, дзе ні глянеш, прапаваюцца розныя цуды.

– Самае важнае – зрабіць крок. Ступі, пераконаешся. Тут і зараз.

А наўкол гуртаваліся людзі. Бо людзі – зусім бы птушкі. У кожнай свае справы, і свае прасторы, а няхай толькі адна ападзе ў траву, калупецца тонкімі кіпцюрамі, зараз на крылах цікавасці злятаецца гаманлівая грамада.

– Што тут прадаюць?

– Нічога, – адказаў чалавек. – Вам нічога, – паўтарыў, паставіўшы выразны націск на слова “вам”. І паглядзеў на мяне. “Ідзі!”.

Хацелася ступіць і было страшна. Бо і як? Зойдзеш у шафу, закрывоць дзверы, раскрыюць. Нічога не здарыцца і вернешся назад у прыдур-

каватыя воплескі выпадковых людзей, у здзеклівы смех касавокага Жоржыка. А, можа, сапраўды штосьці збудзецца? Пераменіцца ўсё і я вярнуся ў невядомае сабе месца, у чужы свет. За сцяной там невядомае, не пані Ані дыханне, чужыя птушкі за акном, чужыя дрэвы. А, хто ведае, можа сам сабе акажуся чужынцам у гэтым свеце?

– Ну як? – спытаў чалавек. – Ступіш?

Але гэтае “ступіш” апроч мяне ніхто не чуў. Прыкідваючыся купцом, я яшчэ раз абмацаў шафу, там-сям абстукаў кулаком – моцным, здаровым рэхам адгукнуліся сценкі. Закрыў дзверы, раскрыў. Працяглым энкам азваліся завесы.

– Дзверы крыху скрыпяць, але дрэва саліднае, яшчэ пастаіць. А, няхай і прамахнуся. Вазьму, – сказаў я ўголас. І падумаў: “Дома – там ніякіх сведкаў, ніякіх позіркаў – праверыцца ўсё дакладна”.

Восьмы месяц яна ў маёй кватэры.